

We force his master

כופיץ את רבו –

OVERVIEW

The ש"ב rule that we force the master of a עבד וחצי בן חורין to free the עבד, in order to allow him to be מקיים the מצוה of פו"ר, which he cannot be מקיים now since he cannot marry either a שפחה or a בת חורין.¹ Our תוספות discusses various options where possibly the עבד וחצי בן חורין would be able to be מקיים פו"ר.

תוספות asks:

ואם תאמר אמאי כופין ליתי עשה דפרו ורבו וידחה לא תעשה דלא יהיה קדש –

And if you will say; why force the master to free him? The פו"ר of מצוה עשה should come and push aside the מצות ל"ת of לא יהיה קדש, and the עבד [חצי] should be permitted to marry a בת ישראל,² and be מקיים מצות פו"ר!

answers that עשה דוחה ל"ת does not apply here:

וְאָמַר רַבִּינוּ יִצְחָק חֲדָא דְּבַעֲיִדְנָא דְּמִיעָקָר לֹאן לֹא מְקִיִּים עֲשֵׂה —³

And the ר"י answers that we cannot apply here the rule of עדל"ת; **first because at the time when he transgresses the prohibition, he is not fulfilling the עשה** -

דמשעת העראה⁴ קא עקר ללאו ועשה דפרו ורבו לא מקיים עד גמר ביאה –

Since the לאו is transgressed from the moment of הערצה, however he does not fulfill the עשה until the ביאה is completed.

תוספות offers an alternate explanation why עדל"ת does not apply here:

וְעוֹד דְּהִיא אִסּוּרָה לִינְשָׂא לוֹ⁵ דְּלִגְבֵּי דִידָהּ לִיכָא עֲשֶׂה⁶ –

And in addition (we cannot permit him to marry a **ישראלית**), **for she is forbidden**

¹ The (ישראל) forbids him to marry a שפחה because the צד בן חורין שלו (which makes him a [partial] ישראל) forbids him to marry a שפחה, and the צד עבדות שלו forbids him to marry a ישראלית since the תורה states (in כג, יח) that (דברים [תצא] כג, יח) מזומנת לזנות (thereby forbidding her from marrying a עבד [חצי] ישראל), and a [חצי] ישראל may not be מזומנת לזנות, thereby forbidding him to marry a שפחה, for in both cases there is no קידושין תופסין when marrying an עבד or a שפחה, so their marriage is considered זנות.

² cannot mean that he should marry a שפחה, for then he will still not be מקיים the מצוה of פור, since the children are considered hers and not his. See previous לישא ד"ה תוס'. See רש"י why תוס' does not cite the לאו of לא סוכ"ד אות מה-נא and חת"ס (בת חורין). See however תהיה קדשה מכנות ישראל

³ We say עזל"ת only if at the same time that he transgresses the ל"ת he is עשה מקיים; however if the עשה precedes (or follows) the ל"ת, then the rule of עזל"ת does not apply, since he is transgressing a ל"ת without being עשה מקיים then an עשה. See 'Thinking it over' # 1.

⁴ There are different views as to the exact meaning of העראה (see (יבמות נה, ב); in any event it precedes גמר ביאה. The מצוה of פו"ר cannot be fulfilled unless there is גמר ביאה. Therefore עדל"ת does not apply here.

⁵ She will transgress the לא of תהיה קדשה by marrying the עבד [חצי']. See footnote # 1.

⁶ See previous פו"ר (TIE footnote # 5) that a woman is not obligated in שואמר

to him, and regarding her there is no מצות עשה of פו"ר. She therefore cannot marry him –

ועוד אפילו מפקדא⁷ דאפשר לה באחר⁸ –

And furthermore even if she is commanded [for פו"ר], nevertheless it is possible for her to fulfill this מצוה with someone else; therefore there is no עדל"ת.

ועוד כיון דאפשר לקיים שניהם על ידי כפיה לא דחי⁹ –

And also, since it is possible to fulfill both (the עשה and the ל"ת) through coercing the master, therefore the עשה is not דוחה the ל"ת.

In summation, the ר"י gave four reasons why the עבד cannot marry a בת ישראל on account of עדל"ת:

1. They are not simultaneous; 2. There is no עשה for the woman; 3. She can observe פו"ר with another; 4. We can avoid it by forcing the master to free him.

ועוד אפילו מפקדא⁷ דאפשר לה באחר⁸ –

ואם תאמר היכי כפינן לשחררו והא אמרינן בפרק השולח (גיטין דף לח,ב ושם) –
And if you will say; how can we force the master to free him, for רב יהודה אמר
- פרק השולח states in שמואל

דכל המשחרר עבדו עובר בעשה¹⁰ –

That whoever emancipates his slave transgresses a מצות עשה –

ועוד כיון דאפשר לקיים שניהם על ידי כפיה לא דחי⁹ –

וכי תימא מצוה שאני –

And if you will say that for a מצוה it is different, and one may free his slave for a מצוה (as the case is here, where he is freeing his slave to enable him to be פו"ר) –

⁷ The ר' יוחנן בן ברוקא amends this to read, מפקדא אפרו ורבנן אפשר לה. This is referring to the view of ר' יוחנן בן ברוקא who maintains that woman are commanded on פו"ר.

⁸ The rule of עדל"ת is only if there is no other way to be מקיים the עשה unless the ל"ת is violated; however if one can be מקיים the עשה without transgressing the ל"ת, we do not rule עדל"ת. Here too she can be פו"ר with another לא without violating any ישראל.

⁹ Even though the עבד (on his own) cannot be מקיים the עשה unless we are דוחה the ל"ת, nonetheless since we (the רב"ד) can coerce the אדון to free the slave and thereby see that the עבד is [both] מקיים the עשה and does not transgress the ל"ת, we take this option and do not apply עדל"ת in this case. See 'Thinking it over' # 2.

¹⁰ The פסוק states (ויקרא [בהר] כה,מו) לעולם בהם תעבדו. You must make them work for you forever; by freeing the slave the owner transgresses this מצוה.

וכי אומרים לו לאדם חטא כדי שיזכה חבירו כדאמרין בריש שבת (דף ד,א ושם דיבור המתחיל וכו') –

But do we then say to a person; 'sin – in order to benefit your friend'; we do not say that as the גמרא states in the beginning of מסכת שבת. How can we coerce the master to sin (freeing his slave) in order that the slave shall benefit?!¹¹

והא דשחרר רבי אלעזר עבדו בהשולח (גיטין שם) שנכנס לבית הכנסת ולא מצא שם יי¹² –

And regarding that which ר"א freed his slave, as recounted in השולח, that ר"א entered the ביהכנ"ס and did not find there ten people, so he freed his slave to make a מנין (how was he permitted to do so) –

התם משום דרבי אלעזר גופיה עשה מצוה בכך שהשלים המנין –

There it was permitted because ר"א himself did a מצוה in that he completed a מנין! This enabled ר"א to *daven* with a מנין; it was for his benefit. However, here the אדון is transgressing the עשה solely for the עבד, which is חטא בשביל שיזכה חבירו.

וכי אומרים לאדם וכו' anticipates a challenge to the rule of

והא דאמר נמי בפרק בכל מערבין (עירובין דף לב,ב ושם דיבור המתחיל ולא)¹³ –

And also regarding that which was stated in פרק בכל מערבין -

דניחא ליה לחבר למיעבד איסורא זוטרא ולא ליעבד עם הארץ איסורא רבה –

That it is agreeable for the חבר to transgress a slight prohibition (to be מדרבנן) so that the ע"ה should not transgress a major prohibition (מעשר שלא מן המוקף) (the eating of טבל where there is a שמים בידי שמים). It seems from there that we do say חטא (to the חבר) כדי שיזכה חבירו (the ע"ה)!

התם משום דקא עביד עם הארץ איסורא על ידו של חבר דקא מאכיל ליה טבל –

There it is different, because the ע"ה is transgressing the איסור on account of the חבר, for the חבר is feeding him טבל; in such a case we say חטא בשביל וכו', however generally we do not say חטא בשביל וכו'. The question remains, why is it that we force the אדון to be

¹¹ Even if we will say that for a מצוה one may free his slave, but that is only if it enables the master to do a מצוה, but not if someone else can be מקיים מצוה (see further in תוספות).

¹² Seemingly this is a case of חטא כדי שיזכה חבירו; he freed the slave so the people should have a מנין.

¹³ The case there is where a חבר allowed an ע"ה to pick (for himself) a certain amount of figs from his tree. According to רבי, the figs need not to be tithed, because the חבר certainly tithed them (after the ע"ה picked them). We make this assumption despite the ruling that it is forbidden (מדרבנן) to be מעשר שלא מן המוקף (if the טבל is not before you); the reason is as תוספות (and the גמרא there) state.

!!פו"ר in זוכה in order that the עבד should be משחרר by being חוטא

answers: תוספות

ואומר רבינו יצחק דמשום מצוה רבה שרי אף על גב דעובר בעשה –

And the ר"י answers; that for a מצוה רבה (like the שבת of פו"ר) it is permitted (to sin for the sake of others) even when he transgresses the מצות עשה (of לעולם בהם – (תעבודו

חטא בשביל שיזכה חבירך we say מצות תוספות proves that for certain

כדאמרין ריש תמיד נשחט (פסחים דף נט,א ושם דיבור המתחיל אתי) –

As the גמרא states in the beginning of תמיד נשחט –

אין לך דבר שמתעכב אחר תמיד של בין הערבים –

There is nothing that is left to be performed after the offering of the afternoon תמיד –

אלא קטרת ונרות ופסח ומחוסר כפורים¹⁴ דערבי פסחים –

Only the קטרת and נרות (of הערביים) and the קרבן פסח (always), and the קרבן of a תמיד של בין הערביים (which was not brought before the ערב פסח on מחוסר כפורים –

ומפרש התם משום דאתי עשה דפסח שיש בו כרת¹⁵ ודחי עשה דהשלמה¹⁶ –

And the גמרא explains there the reason because we say the מצות עשה of פסח, which is punishable by כרת, comes and pushes aside the מ"ע of השלמה. This concludes the citation of the גמרא there. תוספות continues with his proof –

אלמא קעבר כהן אעשה דהשלמה כדי שיקיים מחוסר כפורים מצות פסח –

It is evident from there that the כהן (who offers the קרבן after the תמיד) transgresses the מ"ע of השלמה in order that the מחוסר כפורים should be מקיים the לעולם of עשה (because it is כרת בה שיש בו כרת). Here too the אדון will transgress the עשה of שבת (פו"ר) of מצוה רבה the מקיים to be עבד (בהם תעבודו

In summation; There is a rule that חטא בשביל שיזכה חבירך, nevertheless by a מצוה like שבת or כרת (like פסח) we do say חטא וכו' and require the אדון to be משחרר and the כהן to do the עבודה after the תמיד. We also say חטא איסור קל (even) not by a מצוה רבה if the intended חוטא is the one who is causing a possible חמור (by the וע"ה).

¹⁴ A מחוסר כפורים is for instance a זב or a מצורע who finished all necessary steps to become טהור; however they did not bring their required קרבנות which will allow them to enter the ביהמ"ק and eat קדשים. If they did not bring them on before the תמיד של בין הערביים, they would not be permitted to eat from the פסח (which is קדשים), therefore we permit them to bring the קרבן after the תמיד (even though this is transgressing a מ"ע), in order that they should eat the פסח at night.

¹⁵ The תורה writes (in ט"ג, [בהעלתך] במדבר) regarding the קרבן פסח that ונכרתה.

¹⁶ The prohibition of offering any קרבן after the תמיד is derived from the פסוק (in ו,ה, [צו] ויקרא) which states והקטיר עשה דהשלמה עשה. Therefore this עשה is called דהשלמה. עליה השלם כל הקרבנות כולם, עליה חלבי השלמים.

(לישא שפחה אינו יכול ב"ש claim that asks (why does תוספות

ואם תאמר אמאי כופין וימכור עצמו בעבד עברי –

And if you will say; why do we force the אדון to be עבד, for let the עבד sell himself as an ע"ע to someone and this master will give him a שפחה כנענית and he will be (without any transgression). This question is valid -

למאן דאמר בפרק קמא דקדושין (דף יד,ב ושם) מוכר את עצמו רבו מוסר לו שפחה כנענית¹⁷ –

According to the one who maintains that one who sells himself for an ע"ע, his master may deliver a שפחה כנענית to him -

ולמאן דאמר נמי דאפילו אין לו בנים¹⁸ רבו מוסר לו שפחה כנענית¹⁹ –

And this question is valid (only) if we also agree with the one who maintains that even if the ע"ע does not have [a wife] and children prior, nevertheless his master delivers to him a שפחה כנענית. Why do ב"ש say (unequivocally) אינו יכול²⁰?! לישא שפחה אינו יכול

anticipates (and rejects) a possible solution to this question: תוספות

ואף על גב דאין עבד עברי נוהג אלא בזמן שהיובל נוהג²¹ –

And even though the rules of ע"ע do not apply only in the times when the יובל is observed -

כדאמרינן בפרק האומר בקדושין (דף סט,א ושם) –

As the גמרא states in פרק האומר in קדושין, and presumably in the times of ב"ש (in the בית שני) there was no יובל, so there is no ע"ע -

rejects this concept: תוספות

הא בבית שני נהג יובל כדפירש רבינו תם בהשולח (גיטין דף לו,א דיבור המתחיל בזמן) –

For יובל was observed during בית שני as the ר"ת explained in השולח -

גבי הלל תקן פרוזבול –

Regarding what the גמרא tells us that הלל enacted the פרוזבול. The question remains since ע"ע is ב"ש, נוהג בזמן ב"ש, why does not he sell himself as an ע"ע and be כנענית; why are we רבו את רבו?! כופין

answers: תוספות

ואומר רבינו יצחק דאין זה תקנה דאסור למכור עצמו בעבד עברי²² –

¹⁷ There is a dispute there whether שפחה כנענית only when מכרוהו ב"ד (for stealing, etc.) or even by מוכר (the view of אלעזר רבו).

¹⁸ The ואשה רבו, amends this to read, הגהות הב"ח.

¹⁹ רבו מוסר לו שפחה כנענית, nevertheless אין לו אשה ובנים רבי, even if רש"י תמורה ל,א ד"ה אין.

²⁰ See previous תוס' ד"ה לישא שפחה and be מ"ע, we would not be רבו את רבו, מקיים שבת כל דהו שפחה that if he could marry a שפחה and be מ"ע, because through the שחרור the עבד.

²¹ See עד שנת היובל יעבד עמך (ויקרא [בהר] כה,מ) in פסוק that we derive it from, ערכין ל,א.

²² We can coerce the master to be משחרר the עבד (even though he is עובר on a מ"ע), because through the שחרור the עבד.

And the ר"י stated; that this is not helpful, for it is forbidden to sell oneself for an ע"ע -

כדאמרין בפרק קמא דקדושין (דף כב,ב) און ששמעה על הר סיני כי לי בני ישראל עבדים וגומר -
 As the states²³ in the first פרק of קדושין 'the ear that heard כי לי בני'
 by Mount Sinai', etc.

In summation; there is no option of the עבד חצי selling himself as an ע"ע, because it is forbidden to do so.

תוספות asks:

ואם תאמר וישא חציה שפחה וחציה בת חורין –

And if you will say; and let him marry a חורין בת חציה ושפחה וחציה and have children with her -

וְנָהִי דַאִינוּ יָכוֹל לְקַדְשָׁהּ דַּאֲתִי צַד עֲבֻדוֹת וּמִשְׁתַּמֵּשׁ בְּצַד אִשְׁתִּי²⁴ יִשְׁאַנָּה בְּלֹא קְדוּשִׁין²⁵ –
 And granted that he cannot be **her מקדש** (as a legal wife), **for** then his **צד עבדות**
 will come and be **משתמש** in the **צד א"א** (of the **שפחה**), but [nevertheless] he can
 marry the **שפחה** **without קדושין**; they should be together **בזנות** –

הצ"ע עבד proves that there is this option of marrying בזנות, regarding the

כדאמר לישא שפחה כולי משמע דאי הוה מותר בשפחה לא²⁶ כפינן לרבו –

As ב"ש say he cannot marry a שפחה (because he is a חורין); indicating that if he would be permitted to be with a שפחה, we would not [have] coerced his master -

אף על גב דאין קידושין תופסין בשפחה²⁷ מכל מקום היה נושאה בלא קידושין –

will be מקיים פו"ר; however the עבד cannot sell himself as an ע"ע (which is forbidden) because even if he becomes an ע"ע and has children from the שפחה כנענית he will still not be מקיים פו"ר (and שבת). [Alternately, the אדון transgresses כי לי בני עבדים of איסור however the עבד is continually transgressing the לאו only once (when he frees him), however the עבד is continually transgressing the איסור (for not redeeming himself).] However if it were permitted for him to sell himself for an ע"ע, then even though he will only be מקיים שבת כל דהו, that would be sufficient not to be כופה רבו (see footnote # 20).

²³ This is regarding why the עבד is נרצע on his ear. It was the ear that heard בני עבדים and nevertheless he acquired another אדון, therefore the ear is נרצע. It is evident that selling one's self as an עבד is not proper.

²⁴ The *איש מכל מקום ישאנו* amends this to read, *הגהות הב"ה*.

²⁵ In this question תוספות assumes that if the חורין בן הוצי' will be מקדש then the חצי שפה' והצי בת חורין the חצי בת then the חצי חורין will be become an איש אשת to the חורין. The חצי עבד will then be אסור on the חצי בת חורין who is an א"א. However if he is not מקדש her and they are together בזנות we will assume that there is no איסור of קדש or לא לא יהיה קדש since both of them are חורין בן הוצי' (presumably similar to פרדה which תוספות mentions shortly).

²⁶ The לא הוה כפינן, הגהות הב"ח amends this to read,

²⁷ אין שפחה since he cannot marry a שפחה because he is a חורין בן חצי; however, it is never possible to marry a שפחה since say he cannot marry a שפחה because he is a חורין בן חצי; however, it is never possible to marry a שפחה since קדושין תופסין בשפחה but rather with שפחה We must therefore say that ב"ש did not mean to marry the שפחה with קדושין but rather with שפחה; however since he is a חורין בן חצי he is not permitted to marry her בזנות Now, however that she is also a חציה בת חורין let each חצי of the עבד join with the corresponding חציה of the שפחה and there will be no איסור of קדשה or לא תהי' קדשה of איסור

Even though that קדושין is ineffective by a שפחה, nevertheless he could marry her without קדושין. The question remains since he can have children with the חציה שפחה וחציה? כופין את רבו, בת חורין²⁸

answers: תוספות

ויש לומר דהשתא נמי אתי צד עבדות ומשתמש בצד חירות²⁹ –

And one can say; that now also (even if it is without בזנות) **the צד עבדות** (of both of them) **is משתמש in the צד חרות** (of both of them). Therefore the בן חורין ובת חורין are living בזנות with a שפחה ועבד respectively.³⁰

anticipates a difficulty: תוספות

ולא דמי לפרדה³¹ **דאמר בפרק אותו ואת בנו** (חולין דף עט,א ושם) **דמריביעין עליה מינה**³² –

And this case is not like the case of a פרידה, concerning which ר' יהודה **ruled in** **פרק אותו ואת בנו**, **that we may mate it with its kind** (with a פרד) –

ולא אמר דאתי צד חמור ומשתמש בצד סוס³³ –

And we do not say that the צד חמור of the פרד comes and is משתמש with the צד סוס of the פרדה, but rather (presumably) that each צד of the פרדה ופרד respectively are משתמש with the corresponding part of its mate. Why here by the שפחה ועבד do we not assume the same?!

responds, that the case are not comparable: תוספות

דהתם כלאים כתיב³⁴ **דמשמע שני מינים דומיא דשור וחמור דחרישה**³⁵ –

For there the תורה writes כלאים, which indicates two species, similar to the forbidden **plowing of שור וחמור**, that is where the prohibition applies –

ופרדה מין אחד בפני עצמו³⁶ **ומטעם זה מותר לרכוב עליה**³⁷ –

יהיה קדש.

²⁸ It is not clear if תוספות assumes that in this case he will be פו"ר or perhaps only דהו, but in any event (even if it is דהו) we should not be רבו את רבו. See footnote # 30.

²⁹ They both transgress the respective איסורים of קדשה and לא תהיה קדש.

³⁰ It is preferable that the אדון should transgress the מ"ע so that the עבד can be מקיים a proper פו"ר than they should transgress the איסורים and at most be מקיים only דהו (see footnote # 28) and the חציה שפחה is not (even) in מצווה. [Alternately ([even] if we assume that he is פו"ר) see footnote # 22, in the bracketed portion.]

³¹ A פרדה is a mule; the offspring of a donkey and a horse.

³² There is a prohibition of mating animals of different species as the פסוק states (ויקרא [קדושים] יט,ט) that בהמתך לא תזכר. Therefore we may not mate this פרדה even with a horse or a donkey, but only with a פרד who is also the offspring of a horse and a donkey.

³³ מותר זב"ז in the question assumes that a פרד(ה) is a composite of a שור וחמור and nevertheless they are תוס'.

³⁴ See footnote # 32.

³⁵ The פסוק states (דברים [תצא] כב,י) that לא תחרש בשור ובחמור יחדו.

³⁶ The הווא ומטעם amends this to read, עצמו הוא ומטעם.

³⁷ It is forbidden to ride (for instance) on a wagon that is drawn by two species (a שור וחמור); however it is permitted to ride on a פרידה (see מלכים א' א,לג) because it is not a composite of two species but it is its own species. However by

However a פרדה is a species onto itself (so there is no כלאים), and it is for this reason that it is permitted to ride on a פרדה.

In summation; There is no option of the חצי עבד marrying a חורין בת חציה וחציה בת חורין marry a חצי עבד because the משתמש בצד חרות is צד עבדות.

Tosfos asks:

ואם תאמר וישא ממזרת³⁸ דצד עבדות מותר בממזרת –

And if you will say; and let the חצי עבד marry a ממזרת for the צד עבדות is permitted for a ממזרת –

כדתנן בהאומר בקדושין (דף סט,א) יכולין ממזרין ליטהר כיצד ממזר נושא שפחה³⁹ –

As we learnt in a משנה in פרק האומר in מסכת קדושין that טרפון said, 'ממזרין can purify themselves (so their children will not be ממזרים); how is this; a ממזר will marry a שפחה', etc. It is evident that a ממזר may marry a שפחה, and so too an עבד may marry a ממזרת –

ובצד חירות נמי מותר כדתנן בפרק עשרה יוחסין (שם דף סט,א) –

And the צד חרות of the עבד is also מותר in a ממזרת, as we learnt in a משנה in פרק עשרה יוחסין, that –

ממזרים וחוררים מותרין לבא זה בזה⁴⁰ –

and freed slaves are permitted to intermarry with each other.⁴¹

Tosfos answers:

ואומר רבינו יצחק דאין זה תקנה להרבות ממזרים בישראל –

And the ר"י explains that this is not beneficial to increase ממזרים among the בני"י. It is therefore preferable to be כופה את רבו (even though he is transgressing a מ"ע), than to increase ממזרים in ישראל.

In summation: Even though he may be permitted to a ממזר, but this option is out!

they are a combination of עבד ושפחה and בן חורין, therefore each צד is משתמש with the opposite צד as well.

³⁸ This ישא means with זנות, for if he is מקדש her she will be an א"א because of his חרות, and the צד עבדות will be prohibited to be with her.

³⁹ The child of this union will be an עבד/שפחה כנעני(ת). If the children are emancipated they are בני חורין and not ממזרים.

⁴⁰ An עבד משוחרר is like a גר (he too was first a גוי and became a ישראל). Concerning a ממזר the תורה writes (דברים) (עבדים משוחררים) is not considered קהל ה' (and therefore גרים) of קהל ה', לא יבא ממזר בקהל ה' (תצא) כג,ג. [Therefore wherever the איסור is (for instance 'ומואבי וכו') they are permitted to intermarry with גרים (and עבדים משוחררים)].

⁴¹ The חצי עבד וחציו עבד וחציו בן חורין is therefore מותר בממזרת from both his components. Let him marry her and be חורין פו"ר (even though the children will be ממזרים) and we should not be כופה את רבו.

asks: תוספות

ואם תאמר וישא נתינה⁴² דחרורי ונתיני מותרין לבא זה בזה כדתנן בפרק עשרה יוחסין (שם) –
 עבדים כנענים and נתינים, נתינה, for and freed
 are permitted to intermarry one with the other as the משנה teaches in פרק
 - עשרה יוחסין

וצד עבדות נמי מותר בנתינה –

And the צד עבדות is also permitted in a נתינה; תוספות will prove this –

דאמר בריש יש מותרות⁴³ (יבמות דף פה,ב) ממזרת ונתינה לישראל איכא בינייהו⁴⁴ –

For פרק יש מותרות states in the beginning of חסדא
 between them in the case of a ממזרת or נתינה –

למאן דאמר מפני שמרגילה הא [היא] מרגלה ליה⁴⁵ –

According to the one who maintains (that she receives a כתובה [by כהונה])
 because he entices her; however here (by לישראל ונתינה) she entices him
 (and therefore she does not receive her כתובה). She is מרגלה ליה for there is no concern regarding
 the children (even though they are ממזרים or נתינים) –

פירוש שיכול להכשיר זרעו על ידי בנו שישא שפחה –

Meaning that it is possible to purify his children, through his son (the נתין) who
 will marry a שפחה, and his descendants when they will be freed will be כשרים. It is
 seemingly evident that a נתין may marry a שפחה. The question then is that the חצי עבד should
 marry a נתינה for both his חירות and צד עבדות are forbidden!

answers: תוספות

ויש לומר דלעולם אסור נתין בשפחה –

And one can say that a נתין (or נתינה) is forbidden to a שפחה (or to an עבד), therefore
 the צד עבדות (of the חצי בן חורין) cannot marry a נתינה, but –

מכל מקום מרגלה ליה כיון שיכול להכשיר אפילו על ידי איסור –

Nevertheless (when a נתינה marries a ישראל she does not receive a כתיבה for) she is

⁴² The נתינים are the descendants of the גבעונים (from the שבע אומות concerning whom [according to 'התוס'] the תורה writes [זג,ג]) (ואתחנן) (לא תתחנן בם דברים), who converted in the days of יהושע under false pretenses.

⁴³ The rule is if a כהן marries a גרושה, she receives a כתובה (if he dies or divorces her), if however someone married a שניה (which is an איסור ערוה מדרבנן) she receives no כתובה. One explanation is that איסור כהונה is מדאורייתא and needs no חיזוק; however איסור מדרבנן requires חיזוק. However אלעזר בן אלעזר explains it differently; we assume that generally a woman entices a man to marry her (היא מרגילה אותו). Therefore by איסור שניה since she enticed him for this איסור, she loses her כתובה; however by איסור כהונה, we assume that she did not entice him (for their children would be חללים, and that may reflect negatively on their marriage), therefore we assume that he enticed her, and therefore she receives the כתובה.

⁴⁴ The difference whether the reason is because of דאורייתא or דאורייתא אותה is in a case where a נתינה marries a ממזרת (which is an איסור דאורייתא) and therefore according to the מ"ד of דאורייתא she receives a כתובה.

⁴⁵ See footnote # 43. Generally a woman is מרגילה except where there will be a פסול in the children; however by לישראל where the פסול can be rectified (as תוספות states), we assume that היא מרגלה ליה.

ליה, for it is possible to be מכשיר their offspring (by marrying a שפחה) albeit through an איסור -

דהאי גברא לא איכפת ליה באיסור דהא נסיב ממזרת או נתינה –

Since this person who is marrying the נתינה is not concerned about transgressing an איסור for he married a ממזרת or a נתינה, therefore the woman is מרגלא ליה for she knows that for his standards she can be מכשיר their children through an איסור (with a שפחה) and her husband will not mind.

In summation; a חורין בן חוצי עבד וחצי cannot marry a נתינה for even though the צד הירות is מותר אסור בנתינה is צד עבדות, בנתינה.

asks: תוספות

ואם תאמר ומאי שנא דאסור נתין בשפחה וממזר מותר –

And if you will say; and why is there this difference that a נתין is forbidden to marry a שפחה (as תוספות just stated) and a ממזר is מותר in a שפחה -

הא נתין נמי הוי מפסולי קהל כמו ממזר דכתיב⁴⁶ לא תתחתן במ⁴⁷ –

For a נתין is also from those that are unfit to marry into the community of Jews, just like a ממזר, for regarding a נתין it is written, 'do not intermarry with them', so why is a נתין different from a ממזר regarding a שפחה?!

answers: תוספות

ואומר רבינו תם משום דממזר קדש ועומד לפי שנולד מאיסור חמור דלא תפסי קדושין⁴⁸ –

And the ר"ת explained that a ממזר is inherently a קדש (in the sense of זנות), since he was born from a union which transgressed a severe איסור, in which קדושין cannot take effect -

ולכך⁴⁹ לא מיתסר בלאו דלא יהיה קדש –

And therefore he is not forbidden by the prohibition of קדש, לא יהיה קדש, since he is already a קדש by birth; however a נתין who is not born from such a union (and is not קדש ועומד), he is affected by the לאו of קדש, לא יהיה קדש, which prohibits him from marrying a שפחה.

qualifies this statement (regarding קדש and לא יהיה קדש): תוספות

ומיהו בזכור ובהמה אין להתיירו –

⁴⁶ דברים (ואתחנן) ז,ג.

⁴⁷ תוספות assumes that the reason a ממזר is בשפחה (and is not prohibited because of קדש) is because the איסור of קדש לא יהיה קדש applies only to those who are מותר בקהל and not to a ממזר who is בקהל. Therefore תוספות asks that since a נתין is also בקהל, he should be permitted to a שפחה.

⁴⁸ By definition a ממזר is one who is born from a relationship where אין תוספין קידושין (like כריתות [according to the accepted ruling])

⁴⁹ Not as we assumed in footnote # 47.

However we do not permit a ממזר to be with a זכר or a בהמה (even passively) - אפילו למאן דמפיק להו בפרק ד' מיתות⁵⁰ (סנהדרין דף נד,ב) מולא יהיה קדש⁵¹ -

Even according to the one who derives in מיתות ד' פרק ד' [the prohibition of these passive relationships with a זכר or a בהמה] from the פסוק of קדש - ולא יהיה קדש -

דאין להתירו בקדישות אלא באותן שהוא בא ממנו ומקדישות דזכור ובהמה לא בא - דאין להתירו בקדישות אלא באותן שהוא בא ממנו ומקדישות דזכור ובהמה לא בא - for we cannot permit the ממזר in all prohibitions of קדישות; only in those relationships which are similar to those from which he comes from (a union between a man and a woman). However, since he is not born from קדישות of זכור and בהמה he is not exempt from those קדישות prohibitions.

In summation; a ממזר is בשפחה, מותר בשפחה, for since he is קדש ועומד the prohibition of קדש does not apply (but he is בזכור ובהמה).

תוספות asks:

ואם תאמר ומאי שנא דגירי וחרורי מותרים בנתינה⁵² ואסורים בשפחה⁵³ - ואם תאמר ומאי שנא דגירי וחרורי מותרים בנתינה⁵² ואסורים בשפחה⁵³ - עבדים and גרים and freed are permitted to a נתינה, but they are forbidden to a שפחה - ואף על גב דתרווייהו חייבי לאוין⁵⁴ -

And even though that both נתינה and שפחה are חייבי לאוין!

תוספות answers:

ואומר רבינו יצחק דנתיני דתפסי בהו קדושין⁵⁵ גמרינן משאר פסולי קהל - ואומר רבינו יצחק דנתיני דתפסי בהו קדושין⁵⁵ גמרינן משאר פסולי קהל - And the ר"י explained that regarding נתינים where קדושין are תופס בהן, we derive from the other פסולי קהל, which are - כגון עמוני ומואבי מצרי ואדומי דמותרין בקהל גרים⁵⁶ דלא איקרי קהל - כגון עמוני ומואבי מצרי ואדומי דמותרין בקהל גרים⁵⁶ דלא איקרי קהל - For instance עמוני ומואבי מצרי ואדומי, who are permitted to intermarry with the community of גרים, since קהל גרים is not considered קהל ה' - אבל שפחה דלא תפסי בה קדושין לא ילפא מינייהו:

⁵⁰ The תורה clearly prohibits an active relationship with a זכר or a בהמה (כג, יח, אהרן); however regarding a passive relationship, this is derived, according to ר' ישמעאל from קדש ד' ולא יהיה קדש.

⁵¹ Seemingly since תוספות just stated that a ממזר who is קדש ועומד is not included in the prohibition of קדש, ולא יהיה קדש, therefore (according to ר' ישמעאל) he should not be prohibited from a זכר ובהמה (passively). תוספות rejects this notion.

⁵² This is stated in a משנה cited previously in this תוספות (see תוספות by footnote # 42).

⁵³ שפחה. תוספות says that this חזי בן חורין cannot marry a שפחה.

⁵⁴ By a נתינה there is the לאו of לא תחתן בהם and by שפחה the לאו of ולא יהיה קדש. They should both be permitted to both or both be forbidden to both.

⁵⁵ חייבי לאוין by all תופס (generally) קדושין.

⁵⁶ See footnote # 40 that חרורי are like גרים.

However regarding a **שפחה** **that** **אין קידושין תופסין בה**, **we cannot derive it from them** (the עמוני, etc.) and therefore חרורי ונתיני are **אסור בשפחה**.

In summation; תפסי בהו קידושין because מותר בנתינה are עבדים משוחררים and גרים because אסור בשפחה because קידושין.

SUMMARY

בת חורין first explains why the rule of עדל"ת cannot allow the חצי עבד marry a חורין. does אין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חבירך explains why the rule of עדל"ת continues to explain why the rule of עדל"ת (and other cases). explains why this חצי עבד cannot be by, a. selling himself as an ע"ע, b. marrying a חורין בת חורין, c. חצי שפחה חצי בת חורין, d. marrying a ממזרת or d. a נתינה. concludes with the laws concerning the שפחות and עבדים משוחררים, נתינים, ממזרים intermarriage between.

THINKING IT OVER

1. states that we cannot apply עדל"ת here since the קיום עשה is בגמר ביאה and עדל"ת would be בגמר ביאה then עדל"ת would apply. It would seem that if the עדל"ת is ל"ת. ⁵⁷ בהעראה. Seemingly however, he is רק מקיים פו"ר only when he has a son and daughter, at the time of גמר ביאה there is not even one child born then (let alone two); how is גמר ביאה considered קיום העשה? ⁵⁸

2. states that we do not allow him to marry a בת חורין even though עשה דוחה ⁵⁹ אפשר לקיים שניהם. for since we can force the master to free them it is לא תעשה. How can we say it is אפשר לקיים שניהם, since it is only possible by causing the master to transgress a לא of תעבודו? ⁶⁰

3. Why is it that by עדל"ת it needs to be בעידנא; however when we are דוחה the עשה of בעידנא? ⁶¹ פו"ר of מצוה רבה for לעולם בהם תעבודו? ⁶²

⁵⁷ See footnote # 3.

⁵⁸ See סוכ"ד אות נב.

⁵⁹ See footnote # 9.

⁶⁰ See סוכ"ד אות נח and נח"מ.

⁶¹ He is משחרר the עבד (even) before (the העראה).

⁶² See סוכ"ד אות סב.